ساختارهای حکمرانی را اصلاح کنید

■ چه مذاکرات موفقیت‌آمیز باشد و چه نباشد، ساختار تصمیم‌گیری و حکمروایی اقتصادی کشور باید تغییر کند؛

گزارش تحلیلی – تفصیلی کارشناسان مرکز رشد دانشگاه امام صادق (ع) و پیشنهادهای آن‌ها را بخوانید

فرهیختگان

جمهوری اسلامی ایران از پیروزی انقلاب اسلامی تاکنون با تحریم‌های غرب مواجه است؛ اما از سال ۱۳۸۹ جنگ تمام‌عیار اقتصادی با تحریم‌هایی به‌مراتب شدیدتر و با ماهیت متفاوتی علیه کشور آغاز می‌شود؛ تحریم‌هایی که فروش نفت ایران و سیستم پرداخت بین‌المللی را هدف قرار می‌دهد و با فشار بر کشورهای ثالث سعی دارد تقاضاهای نفت ایران را به حداقل برساند و کشور را در این حوزه به انزوا بکشاند و سیستم مالی بین‌المللی و دریافت درآمدهای ارزی را مختل کند.

تحریم‌های مالی به‌مثابه سلاحی در جنگ اقتصادی، هزینه اندکی برای کشور تحریم‌کننده و اثر تخریبی زیادی بر کشور تحریم‌شونده دارند. تجربه تحریم‌های مالی علیه ایران در دوره ۱۳۹۱ و ۱۳۹۷ نشان می‌دهد با فشار چند دکمه در سامانه‌های مالی، تحریم در زمان‌هایی بسیار سریع‌تر از سایر مالی بین‌المللی (سوئیفت) SWIFT به‌سادگی می‌توان شرخص حقیقی و حقوقی را از کلیه تعاملات بانکی منحرف مورد حرکت.

همچنین با توسعه سامانه‌های مدیریت وجوه توسط شرکت سوئیفت چنانچه ایالات متحده نام یک شخص حقیقی و حقوقی را در لیست تحریم قرار دهد به‌صورت زنجیره‌ای بانک‌های دنیا ارتباط خود را با شخص تحریم شده قطع می‌کنند.

هدف از اعمال چنین تحریم‌هایی به گفته خود آمریکایی‌ها تضعیف مداوم زیرساخت‌های اقتصادی، فشار بر معیشت مردم، ایجاد نارضایتی عمومی و درنهایت تغییر نظام جمهوری اسلامی و تقویت جایگاه رژیم صهیونیستی در منطقه است. ایالات متحده این وضعیت، قدرت رقابت‌پذیری کشور و بازدارندگی جهانی و سرمایه‌گذاری در صنایع کشور کاهش یافته و تولید داخلی و رشد اقتصادی با چالش‌های بیشتری روبرو خواهد بود.

به نظر می‌رسد رهبری اسلامی ایران در مرحله‌ی دوم رویکردی متفاوت را در دهه ۹۰ دنبال کرد و توانست در مواجهه با تحریم‌ها واکنش مناسبی نشان دهد و از آثارسوء آن بکاهد. اگر این مسئله را ریشه‌یابی کنیم که چرا رهبری اسلامی ایران توانسته بر این حالت اقتصادی پیروز شود، درخواهیم یافت که آن رایانه درنوع نگرش درباره مواجهه با تحریم و ساختار تصمیم‌گیری و نظام حکمرانی کشور در مقابله با تحریم‌ها جست‌وجو کرد.

با توجه به اینکه در حال حاضر مذاکرات جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده با دیدگرانی از سرگرفته شده در گزارش پیش رو، رویکرد مختار آکادمیا و مجموعه مطالعه با تحریم‌ها از قبیل تحریم‌شکنی و تحریم‌پذیری است پس با تمرکز بر این دیدگاه اکید داریم که این رویکرد در کنار مذاکرات در حکمرانی اقتصادی کشور دنبال شود و تصمیمات کلان اقتصادی کشور معطل مذاکره نشود.

مثلا در خلاصه‌ای از گزارش سیاسی «ضرورت تشکیل اتاق جنگ اقتصادی» است که به همت حلقه حکمرانی نظام پولی مرکز رشد دانشگاه امام صادق علیه‌السلام به‌تدوین شده است. لزوم بازنگری در وجوه تهیه مقوله تحریم‌شکنی و اتاق جنگ اقتصادی از مواردی است که در این متن مورد تأکید قرار گرفته است.

فصل اول

تحریم به مثابه ابزار جنگ اقتصادی

کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲، تحمیل قانون تحقیر آمیز کاپیتولاسیون، تلاش آمریکا در حمایت از رژیم پهلوی و سرکوب انقلاب اسلامی، حمایتی و تسلیح گروه‌های ضدانقلاب توسط آمریکا، حمله نظامی آمریکا در طبس و کودتای نوژه و جنگ تحمیلی علیه ایران که تلاشی از اقدامات خصمانه علیه ایران از سال‌ها پیش از انقلاب اسلامی تا بعد از آن است.

امروزه تحریم‌های اقتصادی جلوه‌ای از دشمنی ایالات متحده با جمهوری اسلامی ایران و تنها ابزاری برای آن در این جنگ و تقابل است. اما آنگاه تحریم را در این بستر بنگریم، تحریم به معنای پورش اقتصادی با هدف تخریب اقتصادی و به‌عبارت‌دیگر جنگ اقتصادی است. از طرفی دشمنی ایالات متحده با جمهوری اسلامی ایران ریشه در گذشته دارد. به رفتار انقلاب و جمهوری اسلامی ایران بازنمی‌گردد که با کودتاآمدن ایران از مواضع خود و تغییر رفتار، این مسئله برطرف شود، بلکه تحریم به سلطه‌جوی ایالات متحده در منطقه غرب آسیا و جهان باز می‌گردد. سلطه‌جویی و روانی‌که از ۲۸ مرداد سال ۱۳۳۲ بر ایرانیان آشکار شده است.

در آن سال‌ها سه مؤلفه اساسی وجود داشت: نخست، نظام مرکز بر آمریکا، که به حمایت از جبهه مقاومت، نه انزوای همه‌ای، به توانمندی موشکی و به همکاری با قدرت‌های شرقی؛ اما تحریم وجود داشت و ملت ایران و دولت مصدق در پایان طلب استقلال و صنعت نفت ملی، تحریم و درنهایت از طریق کودتا محکوم به پذیرش مجدد پادشاهی و البته بهلوی شدند.

در اقتصاد ایران پدید آید. بسیار بعید است.

دلالت این موضوع آن است که طبق منطق آمریکا، ایران هیچ‌گاه نباید به قدرت منطقه خصوصاً در عرصه اقتصادی تبدیل شود. این به معنای یک جنگ اقتصادی بزرگ علیه ایران است که تحریم تنها یکی از ابزارها و البته مهم‌ترین ابزار آمریکا است. با دانستن این موضوع، آشکار می‌شود که تحریم‌ها موقتی نیستند و باید به مقابله با دشمن در این جنگ بزرگ اقتصادی پرداخت.

توجیه‌پذیری تحریم ایران در پروژه کنترل چین

از سال ۱۹۷۹ تا ۲۰۱۱، اقتصاد چین با میانگین رشد سالانه ۱۰ درصد رشد کرد که یکی از طولانی‌ترین دوره‌های رشد دوقلمی در تاریخ اقتصاد جهان است. در آمد سرانه چینی‌ها نیز طی این مدت بیش از ۳۰ برابر شد. نکته قابل توجه اینکه حتی پارهٔ بحران بزرگ مالی ۲۰۰۸ به این روند وارد رشد خدشه‌ای وارد نشد و این کشور توانست از فرصت‌های به‌ویژه بحران بزرگ مالی ۲۰۰۸ به این روند وارد رشد خدشه‌ای وارد نشد و این کشور توانست از فرصت‌های به‌ویژه بحران بزرگ مالی ۲۰۰۸ به وجود آورد، نهایت استفاده را ببرد.

چین در حال حاضر دومین اقتصاد بزرگ جهان است که کارشناسان پیش‌بینی می‌کنند یا ادامه همین روند طی چند سال آینده جای ایالات متحده را به عنوان اقتصاد اول جهان می‌گیرد. آمریکا از رشد بسیار سریع فناوری در سطوح مختلف ارتباطی، زیرساختی و هوش مصنوعی وحشت‌زده است و به همین دلیل استراتژی کنترل چین با ابزارهای مقابله تحریمی و تعرفه‌ای را دنبال می‌کند.

دراین بین جمهوری اسلامی ایران نقش مهمی در بازار جنگ اقتصادی آمریکا و چین دارد. ایران از دهه‌ی‌ای‌ی‌ی‌ی